

VALTIONEUVOSTON ASETUS MAATILOJEN NEUVONTAPALVELUISTA

Pääasiallinen sisältö

Maatilojen neuvontapalveluista annettavalla asetuksella säädettäisiin 1.1.2023 voimaan tulevaa lakia eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista tarkemmin maatilojen neuvontapalveluihin myönnettävästä korvauksesta.

Asetuksella säädettäisiin tarkemmin neuvojaa ja neuvontapalvelun saajaa koskevista edellytyksistä, neuvontapalvelun myöntämisen edellytyksistä sekä neuvontapalvelusta maksettavasta korvauksesta ja korvauksen maksamisen edellytyksistä.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen yhteydessä vuosina 2021 ja 2022 yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä uudistettiin seuraavaa rahoituskautta varten. Rahoituskaudella 2023-2027 Euroopan unionin maaseudun kehittämistoimenpiteet perustuvat jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/2115, jäljempänä *suunnitelma-asetus*.

Maaseudun kehittämistoimenpiteet jäsenvaltioissa perustuvat jäsenvaltion suunnitelma-asetuksen perusteella laatimaan ja Euroopan komission hyväksymään strategiasuunnitelmaan. Suomi on laatinut suunnitelma-asetuksen perusteella Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman vuosille 2023–2027, jäljempänä *strategiasuunnitelma*. Maatilojen neuvontapalvelu on osa Suomen strategiasuunnitelmaa. Korvauksesta maatilojen neuvontapalveluihin säädetään suunnitelma-asetuksen 15 artiklassa ja 78 artiklan 3 kohdassa. Euroopan komissio hyväksyi Suomen strategiasuunnitelman 31.8.2022 (komission täytäntöönpanopäätös C(2022)6022).

Kansallisesti korvauksesta maatilojen neuvontapalveluihin säädetään 1.1.2023 voimaan tulevassa eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavassa laissa. Mainitun lain 10 §:ssä säädetään korvauksesta maatilojen neuvontapalveluihin ensinnäkin siten, että korvausta voidaan myöntää suunnitelma-asetuksen 15 artiklassa ja 78 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta neuvonnasta. Edelleen mainitun pykälän mukaan korvaus maksetaan 1.1.2023 voimaan tulevan tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annettavan lain 46 §:n mukaisesti hyväksytyille neuvojalle, tai jos tämä on toisen palveluksessa, hänen työnantajalleen. Eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 10 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maatilojen

neuvontapalvelujen korvauksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä, korvauksen määrästä, neuvonnan sisällöstä, rahoituksesta ja korvauksen määräytymisperusteista.

Eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 11 §:ssä säädetään puolestaan korvauksen maksamisen edellytyksistä. Lain 11 §:n 2 momentin mukaan neuvojan on annettava neuvonnasta elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukselle ennakkoilmoitus. Maatilojen neuvontapalveluista maksettavan korvauksen edellytyksenä on, että neuvonnan saaja on vahvistanut neuvontapalvelun toteutumisen, neuvontatapahtumasta ja annetun neuvonnan sisällöstä annetaan riittävä selvitys ja että korvausta haetaan neljän kuukauden kuluessa edellä mainitusta ennakkoilmoituksesta. Edelleen mainitun lain 11 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä korvauksen maksamisen edellytyksistä.

2. Asetuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ruokavirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta ja Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä.

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Tällä hetkellä korvauksesta maatilojen neuvontaan säädetään eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetussa laissa (1360/2014), joka kumotaan 1.1.2023 lukien edellä mainitulla eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavalla lailla. Maatilojen neuvontajärjestelmästä säädetään tällä hetkellä tarkemmin lain 1360/2014 nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa maatilojen neuvontajärjestelmästä (1387/2014).

Nykyiseen tilanteeseen verrattuna neuvontapalveluiden aihealueissa on tulevilla rahoituskaukella uutena seikkana muun muassa digitaalinen ravinneväline, sosiaalinen ulottuvuus sekä kuluttajien tarpeisiin vastaaminen. Neuvontapalveluiden tavoitteena on vastata viljelijöiden kokemaan neuvontatarpeeseen Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden edistämiseksi ja saavuttamiseksi. Neuvonnan avulla voidaan kasvattaa viljelijän osaamista maatalan hoitamisessa niin ympäristökysymyksissä kuin eläinten hyvinvointi- ja terveysasioissa, vähentää maatilojen ilmasto-vaikutuksia, lisätä energiatehokkuutta sekä ehkäistä ilmastomuutoksen aiheuttamia riskejä.

Vuoden 2023 alusta lukien voimaan tulevan eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 10 §:n mukaan korvausta maatilojen neuvontapalveluihin voidaan edellä sanotun mukaisesti myöntää suunnitelma-asetuksen 15 artiklassa ja 78 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta neuvonnasta. Suunnitelma-asetuksen 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on sisällytettävä strategiasuunnitelmiinsa viljelijöille ja muil-

le tuensaajille suunnattuja maanhoitoa ja tilanhoitoa koskevia neuvontapalveluja. Maatilojen neuvontapalvelut kattavat taloudellisen, ympäristöön liittyvän ja sosiaalisen ulottuvuuden käytössä olevat viljelykäytännöt huomioon ottaen sekä tarjoavat tutkimuksen ja innovointihankkeiden avulla kehitettyä ajantasaista teknologista ja tieteellistä tietoa, myös julkishyödykkeiden tarjoamisen osalta. Suunnitelma-asetuksen 15 artiklan 2 kohdan toisessa kohdassa säädetään kattavasti siitä, mitä eri osa-alueita maatilojen neuvontapalveluiden on vähintään katettava. Suunnitelma-asetuksen 78 artiklan 3 kohdassa säädetään puolestaan siitä, että neuvontapalvelujen tukea voidaan myöntää ainoastaan niille neuvontapalveluille, jotka ovat 15 artiklan 3 kohdan mukaisia.

Maatilojen neuvontapalveluista annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin tarkemmin neuvojaa ja neuvontapalvelun saajaa koskevista edellytyksistä, neuvontapalvelun myöntämisen edellytyksistä sekä neuvontapalvelusta maksettavasta korvauksesta ja korvauksen maksamisen edellytyksistä. Neuvontapalveluista maksettavan korvauksen määrä enimmäismäärä mukaan lukien sisältyy strategiasuunnitelmaan.

4. Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Ehdotetun 1 §:n mukaan asetusta sovellettaisiin suunnitelma-asetuksen 15 artiklan ja 78 artiklan 3 kohdan mukaiseen korvaukseen maatilojen neuvontapalveluihin, joka on sisällytetty Suomen strategiasuunnitelmaan. Soveltamisala vastaa eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain soveltamisalaa maatilojen neuvontapalveluiden korvauksen osalta.

2 §. Neuvojaa koskevat edellytykset. Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin tarkemmin neuvojaa koskevista edellytyksistä korvauksen myöntämiseen liittyen. Korvausta voitaisiin myöntää vain siinä tapauksessa, että neuvontapalvelua antaessaan neuvoja täyttää ne edellytykset, joiden perusteella Ruokavirasto on valinnut ja hyväksynyt neuvojan. Neuvojan hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisestä säädetään 1.1.2023 voimaan tulevan tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annettavan lain 46 §:ssä. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan neuvojalla tulee muun muassa olla neuvontatehtävän laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus sekä neuvottavan asiakokonaisuuden alaan soveltuva vähintään toisen asteen koulutus ja soveltuva neuvontakokemus.

3 §. Neuvontapalvelun saajaa koskevat edellytykset. Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin asiallisesti voimassa olevaa asetusta 1387/2014 vastaavasti siitä, mille tahoille korvattavaa neuvontapalvelua voitaisiin antaa. Ehdotuksen mukaan korvattavaa neuvontapalvelua voitaisiin antaa sekä viljelijälle, joka harjoittaa maataloutta, että henkilölle, jolle on myönnetty tai joka hakee tukea tilanpidon aloittamiseen tai joka muuten vastaavalla tavalla aloittaa maatalouden harjoittamisen. Neuvontapalvelua voitaisiin lisäksi antaa sellaisen rekisteröidyn yhdistyksen tai vesilain (587/2011) 12 luvussa tarkoitetun vesioikeudellisen yhteisön vastuulliselle toimijalle, joka on tehnyt tai tekee eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun sopimuksen eli mainitun momentin mukaisen ympäristösopimuksen. Voimassa olevasta asetuksesta poiketen viimeksi mainitussa tapauksessa korvausta voitaisiin myöntää myös sopimuksen tekemiseen liittyvässä tilanteessa eli esimerkik-

si ympäristösopimuksen tekemisen ehtona olevan hoitosuunnitelman tekemiseen. Edelleen ehdotuksen mukaan neuvontapalvelua voidaan antaa myös henkilölle, jonka harjoittaa tai ryhtyy harjoittamaan maataloutta kokonaan tai osaksi omistamassaan yhteisössä.

4 §. Neuvontapalvelun myöntämisen yleiset edellytykset. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin mukaan korvausta voitaisiin myöntää laadukkaaseen ja neuvottavan tarpeista lähtevään neuvontapalveluun kuten nykyisinkin. Neuvontapalvelua, joka koskee eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja seikkoja (eli suunnitelma-asetuksen 15 artiklassa ja 78 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu neuvonta), voitaisiin antaa viljelijälle hänen hallitsemallaan maatilalla tai maatilalla, jolla hän ryhtyy harjoittamaan maataloutta. Edelleen ehdotuksen mukaan neuvontapalvelu voitaisiin toteuttaa myös tilan ulkopuolella tai sähköisen verkkoyhteyden avulla. Neuvontapalvelun toteuttaminen sähköisen verkkoyhteyden avulla voitaisiin siten toteuttaa esimerkiksi Teams –yhteyden avulla.

Ehdotetun 2 momentin mukaan maatilojen neuvontapalvelua voitaisiin antaa myös siten, että samaan neuvontatilanteeseen osallistuu yksi tai useampi henkilö tai tällaisen henkilön hallitseman tilan työntekijä. Tällöin korvauksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että neuvontapalvelua annetaan pääosin samoista seikoista ja että ryhmälle annettuna neuvontapalvelu on tarkoituksenmukaista neuvontapalvelun kustannusten tehokkaamman kohdentumisen vuoksi, saajien määrän lisäämiseksi tai yhtäläisen laadun turvaamiseksi. Korvausta ei kuitenkaan myönnettäisi sellaiseen ryhmälle annettavaan neuvontapalveluun, johon on myönnetty joko yksin tai osana muuta koulutus- tai tiedonvälitystoimenpidettä tukea siten kuin maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 annettavan lain, joka tulee voimaan 1.1.2023, nojalla maaseudun hanketoiminnan tukemisesta säädetään tai johon myönnettävää tällaista tukea koskeva hakemus on vireillä. Viimeksi mainittu lakiehdotus sisältyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi yhteisen maatalouspolitiikan strategia-suunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023—2027 sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 166/2022 vp).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rajoituksista korvauksen myöntämiseen tukien kumuloitumisen ja päällekkäisten korvausten myöntämisen ja maksamisen estämiseksi. Korvausta ei ensinnäkään myönnettäisi sellaiseen neuvontatapahtumaan, johon on myönnetty muuta julkista rahoitusta. Lisäksi niissä tilanteissa, joissa yritys tai yhteisö, jonka palveluksessa neuvoja on, saa maatalouden neuvontapalvelujen valtionavusta annetun valtioneuvoston asetuksen (431/2016) mukaista valtionapua toimintaansa, korvausta ei myönnettäisi sellaiseen neuvontapalveluun, jonka kustannukset korvataan mainitulla valtionavulla tuetusta toiminnasta. Edellä mainitun asetuksen nojalla valtionapua on myönnetty tai myönnetään esimerkiksi ProAgria Kesusten Liitolle.

5 §. Neuvontapalvelusta maksettava korvaus. Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin neuvontapalveluista maksettavasta korvauksesta, jonka suuruus on edellä sanotun mukaisesti sisällytetty Suomen strategiasuunnitelmaan eikä korvauksen suuruudesta voi näin ollen poiketa asetustasolla. Ehdotetun 5 §:n 1 momentin mukaan strategiasuunnitelmaan osoitetuista varoista voidaan korvata neuvojan antamasta neuvontapalvelusta

enintään 1 500 euroa neuvontakertaa kohden ja yhteensä enintään 10 000 euroa maatilaa taikka yhdistystä tai yhteisöä kohden koko rahoituskauden (2023-2027) aikana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin yksittäisen neuvontapalvelun korvauksen määrästä ja sen laskemisesta. Korvauksen määrä annetusta neuvontapalvelusta olisi strategiasuunnitelman mukaisesti 75 euroa tunnilta. Korvaus laskettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti käytetyn ajan mukaan matka-aikaa lukuun ottamatta ja neuvontapalvelun arvonlisäveron osuudesta ei maksettaisi korvausta. Korvausta voitaisiin lisäksi maksaa neuvontapalveluun suoraan liittyvään etukäteisvalmisteluun ja neuvontatapahtuman dokumentointiin käytetyltä ajalta kuitenkin enintään kolmelta tunnilta, mikä olisi muutos nykytilanteeseen verrattuna. Tällä hetkellä neuvonnan valmistelusta voidaan maksaa korvausta enintään yhdeltä tunnilta, jos neuvonta ei liity tiettyjen suunnitelmien – kuten eläinten hyvinvointisuunnitelma tai ympäristösuunnitelma – tekemiseen. Viimeksi mainittujen osalta valmisteluun ja suunnitelman laatimiseen käytetyltä ajalta on voitu myöntää korvausta, ei kuitenkaan toteutuneen neuvonnan kestoa pidemmältä ajalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa samalla neuvontakerralla annetaan neuvontapalvelua useammalle henkilölle. Näissä tilanteissa ei ensinnäkään korotettaisi neuvontakerralta maksettavan korvauksen enimmäismäärää. Maatilaa taikka yhdistystä tai yhteisöä kohden maksettavan tuen enimmäismäärässä eli enintään yhteensä enintään 10 000 euroa rahoituskaudella otettaisiin tällöin kuitenkin huomioon annettuun neuvontapalveluun osallistuvien viljelijöiden lukumäärällä jaettu suhteellinen osuus neuvontapalvelun kustannuksesta. Neuvontakerralla tarkoitettaisiin nykytilannetta vastaavasti annettua neuvontapalvelua, joka annetaan maatilalla, maastossa, neuvottavan tai neuvojan tiloissa taikka sähköisesti tietoliikenneyhteyden (kuten Teams) avulla.

6 §. Matkakustannusten korvaus. Ehdotetun 6 §:n mukaan annettuun neuvontapalveluun liittyvät matkakustannuksen voitaisiin nykykäytäntöä vastaavasti edelleen korvata siten, että matkasta neuvontakohteeseen aiheutuneet kohtuulliset matkakustannukset voidaan korvata matka-aikaa lukuun ottamatta. Jos matka neuvontakohteeseen edellyttää oman ajoneuvon käyttämistä, oman ajoneuvon käytöstä aiheutuneet matkakustannukset korvattaisiin verohallinnon verottomista matkakorvauksista antaman päätöksen mukaisesti.

7 §. Korvauksen maksamisen edellytykset. Asetuksen 7 §:ssä säädettäisiin voimassa olevan asetuksen 1387/2014 11 §:n säännöstä vastaavasti korvauksen maksamisen edellytyksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan korvauksen maksamisen edellytyksenä olisi ensinnäkin, että neuvojan asema neuvojana ei ole muuttunut neuvojan hyväksymisen jälkeen. Lisäksi neuvojan olisi tullut tehdä suunniteltua neuvontapalvelua koskevan ennakoilmoituksen. Ennakoilmoitus tehdään jatkossa Ruokaviraston sähköisessä järjestelmässä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteissa, joissa toteutuneet kustannukset poikkeavat ennakoilmoituksen mukaisista kustannuksista. Jos neuvontapalvelusta aiheutuneet kustannukset ylittävät ennakoilmoituksen mukaiset kustannukset, korvausta neuvontapalvelusta maksettaisiin enintään ennakoilmoituksen mukaisesti. Jos taas neuvontapalvelusta aiheutuneet kustannukset jäävät ennakoilmoituksella ilmoitettu-

ja kustannuksia pienemmiksi, korvausta neuvontapalvelusta maksettaisiin toteutuneiden kustannusten mukaisesti.

Niissä tilanteissa, joissa neuvontapalvelua on annettu samalla neuvontakerralla yhtä useammalle henkilölle, korvauksen maksamisen edellytyksenä olisi ehdotetun 3 momentin mukaan lisäksi, että jokainen neuvontapalvelua saanut on vahvistanut neuvontapalvelun toteutumisen.

8 §. Arvonlisäveron maksaminen. Pykälässä säädettäisiin asiallisesti voimassa olevaa voimassa olevaa asetusta 1387/2014 vastaavasti arvonlisäveron maksamisesta. Ehdotuksen mukaan neuvontapalvelun saaja olisi velvollinen maksamaan saamastaan neuvontapalvelusta neuvojalle tai, jos tämä on toisen palveluksessa, tämän työnantajalle neuvontapalveluun sisältyvän arvonlisäveron.

5. Taloudelliset vaikutukset

Esitysehdotuksella ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Strategiasuunnitelmaan käytettävissä oleva Euroopan unionin rahoituksen määrä perustuu Euroopan unionin monivuotisessa rahoituskehyksessä Suomelle vahvistettuun määrärahaan. Suomi saa rahoituskaudella 2023–2027 käytettäväksi maaseuturahaston rahoitusosuutta 1 773 miljoonaa, josta Manner-Suomen osuus on noin 1 757 miljoonaa euroa. Maaseuturahaston rahoitusosuus on 43 prosenttia kaikissa maaseudun kehittämisen toimenpiteissä. Maaseudun kehittämisen korvauksiin käytettävissä oleva kokonaisrahoitus määräytyy Suomen saaman maaseudun kehittämisen Euroopan unionin rahoitusosuuden ja toimenpiteiden kansallisen rahoituksen kokonaisvaikutuksena.

Rahoituskaudelle 2023-2027 maatilojen neuvontapalveluiden rahoituskehysten määräraha on yhteensä 39,852 miljoonaa euroa, josta määrästä Euroopan unionin rahoitusosuus on 17,136 miljoonaa euroa ja kansallinen rahoitusosuus 22,716 miljoonaa euroa. Manner-Suomessa maatilojen neuvontapalveluiden korvausten rahoitus on siten vuositasolla vajaat kahdeksan miljoonaa euroa.

Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen momentille 30.20.43 (Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit) on budjetoitu 286,560 miljoonaa euroa, josta maatilojen neuvontapalveluiden korvaukseen on budjetoitu 7,970 miljoonaa euroa.

Korvauksesta maatilojen neuvontapalveluihin aiheutuvat kustannukset katetaan julkisen talouden suunnitelmien sekä valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötövuosimäärien puitteissa.

6. Lausuntopalaute

Asetusehdotuksesta on saatu lausunto...

7. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Asetuksella kumottaisiin edellä mainittu maatilojen neuvontajärjestelmästä annettu valtioneuvoston asetus. Lisäksi ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ennen nyt ehdotetun asetuksen voimaantuloa vireille tulleeseen hakemukseen sovellettaisiin maatilojen neuvontapalveluista annettavan asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Esitys: Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen maatilojen neuvontapalveluista